11426

¡¡ANGELS DE DEU!!

DRAM A DE COSTUMS CATALANAS

EN UN ACTE Y EN VERS,

ORIGINAL DE

BARTOMEU CARCASSONA.

BARCELONA.
Imppremta de la viuda y fills de Gaspar.
1867.

BIBLIOTECA NAZIONALE

D. Miguel Garet

La propietat de aquest *drama* pertany ~~á son autor~~ y ningú sens son permís podrá representarlo, traduhirlo ni alterar son títol, acullintse, pera fer valer sos drets, á la lley vigent de teatros.

Lo Director del ~~[illegible]~~, es lo únich encarregat del cobro dels drets de propietat. Julian Hidalgo

Digitized by Google

ALS NOYS

ENRIQUETA GUERRA

Y MARCELO CARCASSONA.

Estimada nena: Carissim fill: Lo públich ab sos aplausos vos ha dit millòr que jo podria ferho, lo acertats que estáu en lo desempenyo dels papèrs que per vosaltres escriguèrem en Lo Incendi de Hostalrich. Vostre acért me ha mogut á escriurer la presènt obra, pera que en élla pogáu pagar lo déute de agrahiment que envérs lo públich vos quèda, treballant ab la fè y zél que habeu demostrát en la primera.

Sobre tòt, paréu compte en las mácsimas morals enclosas en lo presènt cuadro; y si en la edat de rahò téniu també lo acért de recordarlas, recullirá lo millor fruyt de son treball, vostre amich y pare

Lo Autor.

Digitized by Google

REPARTIMENT.

PERSONATGES.	ACTORS.
AGNETA.	D.ª Balbina Pi.
TOMASET.	D. Gervasi Roca.
FEDERICO.	D. Hermenegildo Goula.
BADÒ.	D. Antoni Tutau.
PEPETA. (10 anys). . . .	D.ª Enriqueta Guerra.
BADORET. (12 anys). . . .	D. Marcelo Carcassona.

La acciò se suposa en la Vila de S. Celoni, vigilia de la festa major que es lo 11 de Novembre.

MODO DE VESTIR.

AGNETA.—Espardenyas: mitjas blancas: faldillas de indiana usadas y curtetas: debantal de lo mateix: gipó de merino de mánega llarga y ampla: mocador de cotó al coll y res al cap.

TOMASET.—Espardenyas: mitjas de color de plom: pantalons de salgát de color de terra que sigan molt alts de trinxa: armilla de bions curteta y descordada; gech de panyo mòlt usat y curt: gorra de panyo usada: mocador negre al coll.

FEDERICO.—Pantalons y jaquè de patent: sombrero hongo de moda. Lo tot d' ell elegantet.

BADÒ.—Pantalons de patent clar: americana de panyo blanquinós: sombrero hongo alt, de moda atrasada: bótas de cuyro ab una espuela al peu dret y un látigo (vit de bou) sempre á la má. Representa un home de 38 á 40 anys y porta barba voltada un poch rogenca.

PEPETA.—Gipó negre: faldillas de indiana: espardenyas: mocador de cotó al coll: tot apedassát y molt usat.

BADORET.—Pantalon, gech y armilla de roba que hage estat bona pero ara ja mòlt apedassada y usada y que se conéga que es roba de aprofitalls: espardenyas.

NOTA.—Los dos noys deurán vestirse de modo que inspirian compassió, sense arribar al estrem de causar repugnancia.

ACTE ÚNICH.

Baixos de una casa pobre. Porta al fondo y á la esquerra en primer terme. En lo recó que forma lo pany de paret de la dreta y lo fondo, hi haurá la llar de foch, fogons y aiguera ab sos deguts prestatges: plats y cassolas de terra en ells. Penjats convenientment, tots los objèctes de cuina entre los que n' hi haurá alguns de aram mòlt lluents. Cullarè ab culleras y forquillas de fusta mòlt netas. En la llar, son guarda fum de un pem, de indiana nova. En lo recó de la esquerra, la escala de pujar á las habitacions de dalt. Entre mitj de escala y porta de la esquerra, una taula de fusta mòlt neta, y sobre de ella, pá, ganiveta y una tassa ab vi. La porta de la esquerra está tancada per un reixat de fusta, figurant la porta del corral.

ESCENA PRIMERA.

TOMASET, AGNETA.

Lo primer enfilát en una escala de má, acaba de col-locar las eynas de cuyna que l' hi va donant la Agneta, la cual figura que ho acaba de netejar tót.

AGN. Vatge, aquesta es la radera.
TOM. ¿Que está bè, aqui? *(Penjantla en un clau.)*
AGN. Si, baixéu.

TOM. ¡ Ay, ay, que caig ! *(Fingint caurer.)*

AGN. *(Ab sossobra va per aguantar la escala, mes son pare esclafeix una rialla y ella diu disgustada.)*
Sempre estéu
per broma. Vés...

TOM. ¡ Tonta ! si era
per veurer si t' espantabas.
Ay, ay, que caig. *(Tornanthi.)*

AGN. *(Ab dólsa reprensió.)* ¡ Ah poch seny !

TOM. *(Assentat en la escala y de cara á la porta del corral.)*
Agneta, mira, á Monseny
ja hi ha nevat. *(Agneta vá á mirar per la porta y son pare rient diu.)* ¿ Ahont mirabas ?

AGN. A Monseny.

TOM. ¿ Y no hi veus rés ?

AGN. Jo no hi veig rés dès de aqui.

TOM. Doncas, mira cap á mí.

AGN. Baixéu, baixéu.
(Coneixent que es una plagasitat.)

TOM. *(Insistint.)* Mira.

AGN. Vés
que hè de mirar.

TOM. ¿ No hi veus nèu ?

AGN. No hi veig rés. *(Tornant á mirar per la porta.)*

TOM. ¡ Ah, poca manya !
Aqui. *(Indicantlhi que l' miri á ell.)*
Jo sòch la montanya,
y la nèu es lo cap mèu. *(Rient.)*

AGN. Donchs jo encara l' veig tòt vert.

TOM. Donchs cregas que es bèn madú.

AGN. Pero sense such. *(Ab ironia respectuósa.)*

TOM. *(Baixant de la escala.)* Ab tú,
qui hi bromeja sempre hi perd :
sempre tens una resposta
amanida.

AGN. Y vos una atre.

TOM. Ab tu no m' hi puch pas batre'.

AGN. Prou, podéu.

TOM. ¡ Cá ! Massa m' costa

de poguerte fer callar.

AGN. Aixó vos ho voléu dir.

TOM. Escòlta, ¿no vols eixir...

AGN. Si; que voldría arribar
fins al péu de la Estació.

TOM. ¿A veure' si vè en *Fadrico?*

AGN. Ja gaire bè no m' esplico
com no es aqui.

TOM. Tens rahò;
y si en aquet trénch no vè...
per vuy...
(Tomaset ha baixát de la escala y se la ha carregada al coll fent tot aquet bossí de escena carregát. Agneta al veurerho, l' hi diu rient.)

AGN. ¿Bè; que fèu parát?

TOM. *(Rient.)* ¡Ay, macatxo! es veritat.
¿Oy que semblo un fanaler?

AGN. Vatge, deixéula á la eixida,
y probéume d' agafar
dos cunillets per demá...

TOM. Si algú m' véu, de segú' m' crida...
¡Ay pobret fanaler!
com per tót posan gas,
si no tèns altre ofici
al Hospici anirás.
(Se n' va cantant la transcrita cansó per la porta de la esquerra ab la escala al coll.)

ESCENA II.

AGNETA.

Sempre n' tè alguna per dir;
¡es mòlt plaga! Crech que gosa
cuant pot trobá' alguna cosa
ab que ferme riure' á mí.
Lo voléu á n' ell contènt,
que m' veigi rient ó cantant...
¡Pobre pare! es noble y sant
lo afècte que per mí sènt.

Digitized by Google

M' estima d' un modo tal,
que per mi la sang daria ..
si no l' hi paguès, seria
filla ingrata, criminal:
y l' hi pagarè ab usura,
pus perque èll siga ditxòs,
m' esposarè à eterns dolòs
sacrificant ma ventura.
Mon cor vestirá de dol;
mès cuant pensi que es pel pare
que sufreix, trobará encara
en son dolor, son consol.

ESCENA III.

AGNETA y TOMASET *per la porta del corral*

TOM. Noya, si tu no m' ajudas
no puch agafarne cap.
AGN. Ja ls' agafarém desprès:
no han de servir fins demá...
TOM. *(Ab alegria.)* Demá si que tòt se vèssa
aquí casa.
AGN. *(Ab ironía.)* L' olla gran
ficarém dins de la xica.
TOM. Vés si vols millor dinar.
La bona olla: ab las cuatre ordres:
desprès lo bon estofát;
cunill ab such de perdiu,
d' aquell modo que tu fas;
ensiám, ab rabas y olivas;
luego l' rostit, ja se sab;
y que sòn pollastres tendres
com l' aygua.
AGN. ¿Que sabéu?
TOM. ¡Bah!
¡No faltaba mes! No tènen
mes que tres mesos pel llarg...
Luego arrop, pansas y ametllas
tòt bèn regát ab vi blanch.

¡Vés qui ns' empeta la basa!
¡Cuants de mès richs n' hi haurá
que aquesta festa major
podént mès no farán tant!
Luego l' café, la copeta...
y un cigarro de mitj ral.

Agn. ¡Sembla que ja hos hi trobéu!
¡Com ho sabéu arreglar!

Tom. *(Cambiant de tó.)* De vegadas á la cuadra...
d' aixó m' diuhen lo trempát:
anant malament las feynas,
malas tungadas que hi han
que ab prou feyna s' guanya prou
per menjá' un bossí de pá,
cuant á esmorsá' ns' aixecábam,
jo animaba als mèus companys,
y ns' féyam pasar la gana
á cop d' arreglar dinars.

Agn. ¿Y no hos feya salivera
lo parlar tant de menjar?

Tom. Si n' haguèssem parlát poch,
prou: mes se n' parlaba tant,
que á la fi tòts ne quedábam
tant embafáts de bons talls,
que una cúa d' arengada
era l' mes esquisit plat
que trobábam, pera treurerns
de tantas viandas lo baf.
D' arreglá' aquets dinars d' esma,
jo n' era lo encarregát,
y t' dich que ho putinejaba
com un fondista gavaitx.

Agn. *(Rient.)* ¡Debía anar bè la panxa
ab tanta il-lusiò per tall!

Tom. La il-lusiò es lo plat del pobre:
(Ab solemnitat.)
ella l' hi dòna lo aguant
per poguèrne resistir
aquesta vida d' afanys.
Si la il-lusiò y la esperansa

n' arribès à perdrer... ¡ ay !
una vida de amarguras
la trista realitat
presentaria á sa vista :
fòra sòn torment mes gran
lo pensar; «jo sòch un pobre
y d' aqui no puch passar:
¿que faré pobre de mi
si acàs me manca l' treball,
ó bé l' dia que per vèll
ja no puga treballar?»

AGN. ¡ Deixéus d' aquestas ideyas !

TOM. Tens rahò, mes val deixau,
per que si un hi pensès gaire
boig se tornaria.

AGN. Y tal.

TOM. De pensar que un tè familia
y no la pot educar
com voldria... *(Ab mòlt sentiment.)*

AGN. *(Com consolantlo.)* ¡ Vatje, pare!

TOM. *(Continuant.)* Las vegadas que he pensát
en tú, mentres treballaba,
no tènen fi.

AGN. *(Ab reny amistós.)* ¡ Quin afany
teniu ara de entristirme !

TOM. No t' ho habia dit may
mentre' estábam en perill ;
mes abuy que ja es passat,
puch contarte las angunias
que hè sofert durant molts anys.

AGN. ¡ Plé de fel lo cor tenintne,
alegria demostrar *(Coneixent lo sacrifici de son pare.)*
fins á lograr que hos diguèssen
per tót arréu Lo TREMPÁT...!!!

TOM. *(Ab mòlta amargura.)*
Los que com jo en aquest mon
no tenen mès que sas mans
y de son frònt las suadas
per guanyá' un bossi de pá ;

Digitized by Google

¿qu' han de fer sino aturdirse
ab fingimènt ó vritat,
y ab riallas, mòlts cops amargas,
sa trista sórt olvidar?
¡Es pobre la sórt del pobre
que depénd d' un trist jornal.

AGN. Procurém á ser bèn bons, (*Animantlo.*)
per que diu un llibre sant,
que al que es bó y en Dèu espera,
Dèu no l' abandòna may.

TOM. Tèns rahò y n' tèns la proba
ab la sórt que 'ns ha enviát.
Tú, filla d' un teixidor
que no tè cap mès caudal
que las dugas llansadoras
y la canya d' enserá;
tú que sols bondat abrigas,
per ser bona arribarás
á una sórt, que mòltas altres
ben ricas envejarán.
Demá s' ha de fixá' l' dia,
en Badò no pot tardar,
y demá... ó avuy, mateix...

AGN. (*Ap.*) ¡Válgam la còrt celestial!

TOM. (*Ab alegria.*) ¡Me sembla que ja m' hi trobo!
Un cop vosaltres casáts,
lo dia que m' núhin pessa
ó bè l' hagi de plegar,
me n' anirè ab en Badò
á dá' l' tomét pel voltant,
y cuant èll tastará l' vi
jo tambè podrè fè l' tast
per que farò que m' presènti
com á aprenent del sèu art.
Com èll fa de corredor
y tè negocis en gran,
me topará mòlt, per qué
tastarè mòlt vi de franch.

AGN. (*Ab cert recel.*) Pare, escoltèu.

TOM. ¿Que vols, noya?

Digitized by Google

AGN. ¿No s' podria retardar
lo prometatge?

TOM. No, filla.

AGN. (*Suplicant.*) Uns cuants mesos.

TOM. No; que es cás.
Lo dia que va parlármen,
ja várem determinar
que per la festa major
ho fariam tòt plegat.
Ja véus tu si puch faltarli.

AGN. (*Suplicant.*) En que tant sols fòs mitj any..

TOM. (*Alarmát.*) Escòlta; ¿que per ventura
Agneta, t' sabria mal
lo casarte ab en Badò?

AGN. (*Ab vivesa.*) No, pare, no.

TOM. ¿Que per cás
estimas á n' algú mès?

AGN. (*Confósa.*) Jo... no. (*Ap*) ¡Dèu mèu!

TOM. ¿Donchs que hi ha?

AGN. Que estém tant bè tots dosets
que no voldria dexahos'.
¡Estich tant bè al costat vostre...!

TOM. Dóna, no ns' deixarém pas;
ja m' va prometre' en Badò
que viuriam tóts plegats:
ademès, bè vindrá un dia
que ns' haurem de separar:
jo m' vaig fènt vèll...

AGN. Bè. calléu...

TOM. Donchs tinguém la festa en pau.
(*Lo primer ab reny amorós. Lo seguent volguent variar la convèrsa.*)
¿Ja ho tèns bèn endressát tòt?

AGN. Si, pare.

TOM. ¿Donchs aveyám
si vindrá tambè en *Fadrico*?

AGN. Bè ho va prometrer, y esclau
sabéu qu' ès de sa paraula.

TOM. ¿Vols que l' aném á esperar?

AGN. (*Ab alegría natural.*) Com volguéu.

TOM. Donchs arrèglat
y anemhi. (*Repentsantse.*)
¿Mes si entretant
en Badó venia.....
AGN. No;
ja sabéu qu' èll vè mès tart.

ESCENA IV.

DITS y BADÓ *que treu lo cap per la esquerra del fondo figurant que aguanta l' caball. Tomaset després del segon vers, surt corrents per la porta del corral.*

BAD. Veniume á aguantar l' haqueta.
TOM. (*Content á sa filla.*) En Badó.
(*Cridant pel fondo.*)
Ja vinch. (*Sortint corrents per la dreta baixa.*)
Espera.
AGN. (*A son pare cuant ja es fóra.*)
Si; feula entrar per derrera.
(*Ab amargura al veurerse sola, y dirigintse al fondo.*)
¡Deume forsas!
BAD. (*Entrant ab franquesa brutal.*) ¡Holà, Agneta!

ESCENA V.

AGNETA BADÓ.

AGN. Dèu vos guard, Badó.
BAD. ¿ Aném bè,
noya ?
AGN. Gracia á Dèu... per ara...
BAD. Si ; ja s' coneix ab la cara.
AGN. ¿ Y vòs, anéu bè ?
BAD. Tambè :
jo mentres márxi l' negoci
arrabento de salud :
¿ me vols veure' á mi perdut ?...

si m' hè d' aburri' á ne l' oci.
(Sentenciós.) Lo treball porta l' descans.

AGN. *(Ab broma forsada.)*
Tambè porta l' cansamènt

BAD. Aixó ho diuhen solsamènt
los que estan plegats de mans
esperant baixi l' manná,
mentres estan á diëta.
En aquest mòn, tòts, filleta,
tots habém de treballar.

AGN. Jo tan sòls per broma ho deya...

BAD. Tampoch t' he volgut rependrer...
(mes si vols ja ho pots compendrer.)

AGN. (Ja he comprés bèn bè la Ideya.)

ESCENA VI.

AGNETA, BADÒ y TOMASET *(que entra per la porta del corral ab una maleta á la má.)*

TOM. Ja he trèt la xelma á l' haqueta
y l' hi hè posát palla noba.

BAD. ¿Que ja héu recullit la roba?

TOM. *(Mostrant la maleta.)* ¿Que es aixó?

BAD. Si; á la maleta
porto roba per demá.

AGN. ¿Voléu que la pugi á dalt?

BAD. Deixala aquí, tant se val.

TOM. Ja tindrém tèmps.

BAD. Está clar.

AGN. *(Acostant una cadira.)* Seyéu, Badò.

BAD. Bè, seyemhi.

TOM. *(Con recordant que no l' hi ha dit.)*
¡Ay! no hi habia pensat.
(S' assentan: Badò al mitj; Agneta á la sèva dreta y Tomaset á la esquerra. Badò tréu una petaca y ofereix un cigarro á Tomaset, tréu un misto y encénen.

BAD. ¿Que no n' fumém un, Trempat?

TOM. Ja está dit.

Agn. *(Oposantsi.)* Pare...

Tom. Fumembi.

Agn. Pare *(Aixecantse com per péndrerli lo cigarro.)*

Tom. No t' apuris, séu.

Agn. Com que vos no fuméu gaire...

Tom. Ja tirarè l' fum en l' aire.

Agn. Si hos fá mal, bè hi perderéu.

Tom. *(Alegre.)* Abuy tòt s' abóna, dóna.

Agn. *(Insistint.)* Desprès tossiréu.

Tom. ¿Y qué?

Agn. Que desprès no hos farè ré.

Tom. ¿No t' he dit que tòt s' abóna?

Bad. *(Trayent de sa butxaca un estótx dintre lo cual hi haurá un anéll móls rich, y donántlo á l' Agneta.)*
Vés si será del teu gust.

Tom. *(Passant al costát d' Agneta ab alegría.)*
¡Quin anèll mès rebonich!

Bad. ¿T' agrada?

Tom. Prou.

Agn. *(Tornantli.)* Massa rich
per mi.

Bad. Vés si t' vá bè.

Tom. *(Posantli éll per forsa lo anéll.)* Just.
¡Quin regalo! *(Ab ponderació.)*

Agn. *(Pera si.)* ¡Estich confósa!
(Treyentse lo anéll y tornantli ab lo estótx.)
Teniu.

Bad. ¿T' agrada? *(Sens pendrerlo.)*

Tom. Está clar;
vés si no l' ha de agradar
una cosa tan preciósa.

Bad. Ja te l' pots quedar.

Agn. *(Insistint per tornarli.)* Teniu.

Bad. Quèdatel.

Agn. Guardéulo encará.

Bad. ¿Per qué? *(Estranyát.)*

Agn. Ja me l' daréu.

Tom. ¿Y ara...?
quèdatel, si éll t' ho diu.

AGN. *(Pera si ficantse lo estlóx á la butxaca del devantal.)*
¡ Retrocedí 'es ja impossible !

TOM. *(A Badó.)* ¿ T' haurá costat d' alló mès ?

BAD. Sabén que jo per diners ..

AGN. *(Ap.)* ¡ Dèu mèu, ma sórt es terrible !

BAD. Com que gracia á Dèu prospero,
cuant m' agrada á mi una cosa
rés al meu desitj s' oposa,
y la compro.

AGN. *(¡ Ah !)*

TOM. Podént ferho...

BAD. Veyéu ; valg veurer l' Agneta ;
al véurerla m' va agradar,
y tòt seguit vaig pensar,
tè de ser mèva.

AGN. *(¡ Pobreta !)*

BAD. Vos parlo ; diéu qu' ès pobre :
per xo tiro endevant.

TOM. Jnst.

BAD. Jo l' que vuy es fè l' mèu gust,
que l' dinè ès cosa que m' sobra.
(Ab un arranch de franquesa brutal.)
Ja veyéu si ab mon caudal,
podria trobar millor...
(Agneta y Tomasèt quédan un moment desconcertats al ohír las paraulas de Bado, fins que la primera diu pera si y ab un arranch dolorós.)

AGN. (¿ Com m' hè d' avenir ¡ senyor !
ab un home tan brutal ?)

TOM. Si... ja saber... si volías...
pero la noya es honrada...
humild... dócil... recatada.

BAD. Tòt aixó son tonterías :
las dónas, tòtas sòn bonas
fins que agafan un calsótas.
En 'cabát trehuen las pótas ;
que á la fi sempre sòn dónas.

TOM. Cuant ho pensarás millor

veurás com cambias de só.
BAD. No ho creguéu. *(Ab mal modo.)*
AGN. *(Ab ironia dolorosa.)* Vol dir que jo
no dech fer per en Badò
y bèn mirát, fá mòlt bè:
per èll totas sòm mòlt malas:
fèntlas á totas igualas,
boija per boija, diner.
TOM. Si ja t' sab grèu lo pactat,
deixaho corre. Per que si...
BAD. No, Trempat; mès ès un dir.
TOM. Es que ja no estich trempat.
Dar cap disgut á la Agneta,
cosa ès que m' fá perdre l' fil.
Dónamen á mi deu mil
mes respecta á la pobreta.
BAD. *(Confós.)* A cap ofendre' he volgut..
TOM. Pues m' has fet enfadar.
AGN. *(Ab dulsura intensiosa.)* No,
pare, aneu mal, si en Badò.
ho ha dit tal com l' hi ha vingut.
BAD. Això mateix.
AGN. Si ja ho crech.
BAD. ¿Vols que jo vulga agraviarvos?
AGN. No os canséu en disculparvos.
BAD. Si t' estimo...
AGN. *(Ab mòlta inteneió.)* Ja ho conéch:
sols que vos hauréu volgut
que coneixent lo favor
que ns' fèyau, á mes d' amor,
vos duguèsem gratitut.
(Creixent per graus son exaltació.)
Hauréu pensát, la faig rica
y es precís qu' ella...
BAD. No ho cregas.
AGN. Tòtas las vostres talegas
no m' fan goig ni gens ni mica:
que valen déu mil cops mès
nostre pau, jamay turbada,
y nostra honra inmaculada,

que tòts los vostres diners.

TOM. *(Al veurer que lo casamens e pot romprer diu apart.)* ¡Dèu mèu, senyor!

BAD. *(Ab cert despreci.)* ¡La honra nostre!
Es la cansò que sabeu.

TOM. Deixaho correr. *(Volguentho apaciguar.)*

BAD. ¿Que hos penséu
que n' es la honra tan sols vostre?
Tambè hi ha algun rich honrát
y no obstant may ne fa gala.

AGN. Com ja l' cabal l' acabala
de ferne está dispensat.
Ademès que la pobresa,
per la falta que al crim porta,
sempre tè oberta una porta
qu' ès tancada á la riquesa.
Aquesta porta es la fam;
escòll, ahònt la virtut
del pobre, paga tribut,
puig ne tè l' or per reclam.
Una rica no vendrá,
com la pobre ¡desditxada!
vend, per la fam obligada,
sa honra per un tros de pá:
y ab l' ánima mitj partida
plora trista son honor,
perque no ha tingut valor
per despendrers' de sa vida.
Per tant crüent sacrifici
l' odi mereix de tothom:
¿si de crim l' hi dém' lo nom,
quin nom darém al pur vici?
Roba un pobre per menjar,
cuant la fam lo desatina:
un rich al pròxim arruina
per lo afany de atesorar.
Al un guía un esprit mal,
ó un fill que pá l' hi demana;
l' altre que no sab qué es gana,
robant dòna un cop legal.

¿Si nom de robo doném
á la falta del primer,
lo robo que fa l' derrer
com lo calificarém?
Del pobre baten la nau
las ònas mès encrespadas:
lo rich troba mars rissadas
y un cel cuasi sempre blau.
¿Si las naus, sense averla,
troban port de salvaciò,
quina es digna de menciò?
¿A quina un premi s' daria
per compensar son fatich?
Sostenintne lluyta doble:
¿quina virtut es mes noble,
la del pobre ó la del rich?

TOM. Noya... *(Com volguentla aturar.)*

BAD. Deixéula enfilar. *(A Tomaset.)*
Digas. *(A Agneta.)*

AGN. Vuy que comprenguéu,
que si vos tòt ho compréu,
jo no vénch la mèva má.

BAD. Vetaqui l' que ès una dóna;
del moment que s' afigura
que un la ofén, no la detura...

AGN. Si vòs...

BAD. ¡Dèu te fassa bona!
¿Com vols qu' hage jo tingut
lo intent de agraviarte?

TOM. Es clar.

AGN. Es que ho fa, aquèll que á duptar
arriba de la virtut.

BAD. Vaige, no fassis lo bòt.
Perdònam, Agneta hermosa
y no sigas rencorosa.

AGN. *(Allargantli la ma.)*
Per mi ja está olvidát tòt

TOM. *(Ab mòlta alegria al veurer que fan las paus.)*
Aixis; treyéume de pena.
Mentres la maròr duraba,

ja estaba que no m' trobaba
la camisa per la esquena.
¿Vés si val mès serne amichs
que no entrá' en tantas cuestions
per saber qui sòn mes bons,
si sòn los pobres ó ls' richs. .?
En totas las classes, hi ha
qui fá l' mal com si tal cosa:
en tòtas tambè, qui gosa
cuand una obra bona fá.

BAD. Tomaset, teniu rahò,
aixó está mòlt ben parlát.

TOM. Es que torno á sè' *l' Trempat,*
y parlo bè cuant ho sò'.
Mès parlant de tòt un xich;
¿Que no voldrás fer beguda?

BAD. Ja n' he fet á cá' la Muda
abans d' arribá'.

TOM. ¡Ay jo t' fich!
Un glopet ¡que redimoni!
Es d' aquell de Coll-carbò,
que no n' trobas de millor
aqui dins de San Celoni.
Baixa aquella ampolla, Agneta.

BAD. No hi vagis que vuy sortir.

TOM. ¿Que te n' vas á correr vi?

BAD. Si; donarè una volteta
per si faig algun sallè.
¿Que veniu *Trempat* ?

AGN. Si va
d' aquest modo.

BAD. Bè; que hi fa?

TOM. Donchs si no t' fa rés, vindrè.

AGN. ¿No esperéu en Federico?

TOM. ¿En *Fadrico...*? Tens rahò.
Pero gaire bè. .

AGN. ¿Qué?

TOM. No.

AGN. ¿Y per qué?

TOM. Per qué judico

que avuy ja no arribará.

BAD. ¿Y qui es?

AGN. Mòn germá.

BAD. (*Estranyát.*) ¿Tèu?

TOM. Ja pot dirli germá sèu.

BAD ¿Cóm?

TOM. La dóna l' va criar.

BAD. ¡Ah! sòn germans de llèt...

TOM. Sí.

BAD. (*Tranquil ja y allargant la ma á Agneta.*)
Valge, fins á la tornada.
¿Que encara estás enfadada?

TOM. ¡Cá!

AGN. (*Allargantlhi la ma.*) No sòch tan sach de bri.
(*Surten pel fondo dreta Tomaset y Badó.*)

ESCENA VII.

AGNETA.

(*Al quedar sola romp lo plor tant temps comprimit y diu ab entonació ferrorosa la seguént escena.*)

¡Verge santa de l' Ajuda!
de vostre bondat imploro,
que no m' deixéu en l' angunia.
en l' angunia que ara m' trobo.
En vá busco jo en mòn pit,
en va busco en lo mes fondo
de mòn cor, forsas per dur
la crèu que ab disgust me poso.
Si la vostre ajuda m' manca,
lo pactát casament rompo,
y al pare, al mèu pobre pare,
á la miseria l' esposo.
Deume forsas ¡Verge santa!
per que per mès que m' hi esforso,
ni n' trobo, ni n' puch trobar
cuant penso que mès m' hi apropo.

ESCENA VIII.

AGNETA y FEDERICO. (*Pel fondo dreta.*)

FED. (*Entrant.*) ¡Hola, noya!
AGN. (*Ab molta espansió.*) ¡Federico!
á la fi tenim la ditxa
de veurert' per qui. ¡Dolent!
¡Ja fa un any que no venias!...
FED. No vaig venir per San Juan,
ja crech que t' ho vaig escriurer,
per qué estaba pels èxámens
y era cosa mòlt precisa.
Ja vaix tenir mals de cap:
vaig passá' un grapát de dias
que m' haurias trobát sempre
capficát sobre dels llibres.
AGN. ¿Bè, pero, desprès...
FED. Desprès
va venir la passantia:
van passá' alguns dias mès
y vaig pensar desseguida;
San Marti no es gaire lluny,
hi anirás á la vigilia,
y aqui m' tèns, que vinch á veurer
si de bon cor me convidas.
AGN. Gaire bè que no ho mereixas.
FED. ¿No ho mereixo?
AGN. Gens ni mica.
¿Vés? ¡Un any sense venir!
FED. Si no he pogut.
AGN. Es mentida.
FED. Párlam bè, que so abogad. (*De broma.*)
AGN. Per mes atvocát que sigas,
per mi may serás res mès
que l' germá que l' cor estima.
FED. ¿De debó?

AGN. ¿Que pot sè' ho duptas?
FED. ¿No; no ho dupto ni una mica.
AGN. Es que t' anaba á dir...
FED. ¿Qué?
AGN. Senyal que m' tèns aborrida,
y prenènt patrò per tú,
te creus que ls' demès t' imitan.
FED. No, Agneta; no olvido jo
tan facilment aquells dias
que he passát al costat tèu;
dias plens d' inmensa ditxa.
Fins á la edat de dotze anys,
eixa fòu la casa mia.
Orfa de petit de pares,
no conech altre familia.
¿Y vols que jo olvidi aixó?
¿Que jo t' aborreixi...? Mira;
¿recordas aquèll catúfol
que en la finestra teníam
hi hi-niabam los pardals?
Nosaltres com á joguina
cada any treyam aquèll niu
cuant tòt just canons tenían
los pardalets, que pagaban
nostre diversiò ab sa vida.
Sempre ls' vèlls hi agafábam.
¿Recordas d' aquèlla cinta
que vam' lligalshi aquèll any,
per veurer si tornarían?
AGN. Prou: y que váren tornar
FED. No obstant péndrels' la familia,
habentne estat presoners,
habent perillat su vida,
tornáren allí á niar:
¿y aixó, noya, que t' indica...?
que es mòlt cègo lo carinyo
que tothom tè allá hont se cria.
AGN. *(admirada.)* ¡Quinas parietats sabs treurer!
¡Carát, noy; que bè t' esplicas!
FED. A mès, hi han altres motius

Digitized by Google

que á n' aquesta casa m' lligan:
motius que no he dit fins ara,
y que ahuy pot ser te 'ls diga.
¿ Hon es lo didót ?

AGN. ¿ Lo pare ?
es á dá' un tòm per la Vila,
ab en Badò.

FED. *(Com demanant qui es.)* Ab en Badò...
¿ y qui es ?

AGN. *(Pera si, turbada.)* ¡ Verge santissima !
Es... un corredor de vins...
mòlt amich de la familia.

FED. ¿ Que es en Badò de Palau ?

AGN. Si.

FED. *(Estranyat.)* ¿ Y es amich vostre ? *(Agneta turbada no respon; Federico l' hi pregunta ab estranyesa.)* Digas:
¿ y de qué vè la amistat...
l' any passát no l' coneixiau...

AGN. *(Confosa.)* Tòt es cosa d' ara poch.
Un dels dias de la fira
va veni aqui casa : l' pare
l' hi va fer bona acullida...
èll ne va quedar content....
l' hi va indicar que m' volia...
De allavoras sempre mès
va repetint sas visitas.
(Agneta haurá dit lo antecedent ab lo cap baix y presa de gréu confusió. En lo semblant de Federico s' ha operat una gran transformació : sos ademans espresarán lo dolor de que está possehit)

FED. ¡ Ah !

AGN. No sè que n' sortirá. *(Com per atenuar.)*

FED. ¿ Y tú l' vols ?

AGN. *(Vacil-la un moment per veurer lo que dirá, mes de repent pren una terminació y diu á part.)*
¡ Mato ma ditxa !
Jo.. com que es del gust del pare...
á sa voluntat sumisa
l' hi hè dat lo si satisfeta

y espero ma sórt tranquila.

FED. *(Presa de un viu sentiment y á part.)*
¡ Calla cor, sino t' esberlas !
¿ Com podia presumirme..
¡ Adèu, ilusions hermosas !
¡ Adèu siau, somniadas ditxas !
(Moment de pausa.)

AGN. ¡ Que t' has quedát pensatiu !
¡ Que per cas no aprobarías
que m' casès ab en Badò.

FED. *(Ab ironia amarga.)*
Al contrari t' cònto digna
de la sórt que t' ha cabút.
Ell ès rich... tu pots ser rica. .
y en aquest mòn malahit
en que sols lo dinè' s' mira,
qui sab prescindir del cor,
ab l'or pot comprar la ditxa.

AGN. *(Ab amargura)* Federico. ¿ t' has cregut
que lo interés me domina ?

FED. En Badò t' dobla la edat,
sa cara no es pas bonica;
tampoch será sa finura
ni sas maneras llubidas
lo que t' hage enamorát:
¿ si pessetas no tenia,
com lo voldria cap noya
que s' estimès una mica ?

AGN. ¡ Federico, fas mòlt mal
d' abrigarne tals sospitas !
¿ Creus que ls' sèus diners me tèntiau ?

FED. ¿ Es á dir, donchs, que l' estimas ?

AGN. Federico, no m' preguntis,
que á l' últim m' obligarias
á dirte lo que no puch,
lo que no dech dirte.

FED. *(Ab anxietat.)* Digau.

AGN. *(Ab un esfors.)* No pot ser ; deixau estar.
Si de despreci m' creus digna
per qué obro abuy d' aquest modo,

que t' dirè jo... despreciam...
algun dia veurás prou
las miras que abuy me guian.

FED. *(Ab esperansa.)* Agneta, abuy m' has de dir
quinas sòn aqueixas miras.
(Ab conviccio.) Tu no estimas á en Badò.

AGN. Jo... *(Mitj turbada.)*

FED. No ho neguis; no l' estimas.
¿ Estimas á n' algú mès ?...
(Agneta baixa lo cap presa de la mes gran agitació, Federico espera ansiós sa resposta: Agneta fa al ultim un esfòrs pera dominarse y diu ab seguretat fingida.)

AGN. No. . no.

FED. ¿ No, dius, y ta vista
no gosas alsar de terra?
¡ Agneta! *(Ab amor.)*

AGN. *(Turbada.)* T' enganyas.

FED. Mira
que ho conéch.

AGN. *(Mitj accedint.)* ¿ Y qué, n' treurás?...

FED. Lo nom, lo nom del que estimas.

TOM. *(Dintre cridant.)* Federico.

FED. *(Turbát.)* ¡ Ah!

AGN. Es lo pare.

FED. (En mala hora...) *(Contrariát.)*

AGN. *(Recobrantse.)* (¡ Dèu lo envia!)

ESCENA IX.

AGNETA, FEDERICO y TOMASET *(per lo fondo dreta.)*

TOM. ¡ Hola, noy! *(Apretantli la ma.)*

FED. *(Dominantse.)* ¡ Hola, Tomás!

TOM. ¿ Tu tant guapo?

AGN. *(Alegre per dissimular.)* ¿ Ja sabiau
qui era aqui? ¿ Qui hos ho ha dit?

TOM M' ho ha dit lo Tit de la Tita.

AGN. *(A son pare per en Federico.)*
Veyéu com per fi ha vingut.

TOM. Jo m' creya que no vindrias
fins demá.

FED. ¿Y d' ahònt veniu?

TOM. De recorre' un xich la vila
ab en Badò. ¡ Ah ! ¿ No ho sabs?
(*Ab alegria.*) casém prompte la pubilla.

AGN. (*Apart disgustada.*) ¡ Ah !

FED. L' Agneta me n' parlaba
ans d' arribar vos.

TOM. (*Ab ponderació.*) La ditxa
l' ha vinguda á veure' á casa,
per qué fá una bòda lluhida.

FED. ¿ Si, eh? (*Irónich en tota aquesta escena.*)

TOM. (*Ponderant.*) ¡ Conta !...

AGN. (*Suplicant.*) Pare...

TOM. ¿ Qué? ..

AGN. No ho digueu.

TOM. (*Ab estranyesa.*) ¿ Per que?

AGN. (*Fugint la conversa.*) Podria
desferse...

TOM. No hi ha perill:
are ho deya cuand veniam
en Badò.—Doneuhi cobro,
que ns' casarém de seguida.

FED. Donchs sembla que porta pressa. (*Irónich*)

TOM. ¡Uy! jo ho crech.

AGN. (*Consternada.*) (¡Verge santíssima!)

TOM. Com que s' ha mort no fá mòlt
la sèva germana, viuda,
que l' hi cuidaba la casa,
se troba que necessita
que s' enllesteixi la cosa
áblat.

FED. Donchs, rós... enllestiulá.

TOM. ¿Quo no l' coneixes tú, noy,
á n' en Badò?

FED. Si; de vista.

TOM. Es de Palau. Allí tè
mòlta terra, mòltas vinyas
y tres ó cuatre casetas

sense contar la que habita.
Fa grans negocis ab vins,
y que, noy n' entèn la prima:
deixa diners á interés
á tornar per la cullita;
y tè tal dobla de cuatre...
que s' corr' per qui per la vila,
que á lo menos déu ser home
de dotze ó tretze mil lliuras.

FED. ¿Pero encara no m' béu dit,
y es lo que m' agradaria,
que aquest home tè bon cor,
que ès una persona digna,
y que podéu ab descans
donarli la vostre filla.

TOM. Home, si.

FED. Donchs sent aixís...

TOM. Ella mateixa que ho diga.

FED. Te dòno la enhorabona.

AGN. *(Ab amargura.)* Gracias, noy.

TOM. *(Ab alegria.)* ¿Eh, quina rifa?

FED. Si; dels porchs de Sant Antoni.
(A Agneta.) Ja m' guardarás llangonissa.

AGN. *(Ab ironía dolorosa.)*
Valdrá mès que t' guardi l' cor
y la carn mes tendre y rica,
per qué tu mateix la fassis,
ja que tant bè tòt ho trinxas.

FED. Si jo no ho sè embutxacar...

TOM. Ara si que m' faréu riurer.
¿A que vè parlar d' aixó?
¿Que héu plantat revenderia?

FED. Teniu rahò.

AGN. *(Apart ab amargura.)* ¡Cruel!

TOM. Bè, noy:
¿que vols brenar?

FED. No m' podria
empassar rés.

TOM. *(Instantlo.)* Vamos, home...

FED. Ja hos he dit que no.

TOM. Donchs mira;
ningú hi perdrá mès que tú
si fas cumpliments.
FED. ¿Voldriau
qu' ara fès cumpliments? ¡Bó!
¿que no sòch de la familia?
TOM. Per xó.
FED. No faltaba mès...
¿Que voléu sorti' una mica?
AGN. Com vulgas.
TOM. Deixam pujar
aixó á dalt. (*Mentres Tomaset pren la maleta diu Federico mitj á part y ab ironía á Agneta.*)
FED. ¿Y si venia
en Badò...
AGN. (*Resolta.*) Bè, ¿que vols dir?
FED. Y no hi ets? (*Terminant la pregunta.*)
AGN. (*Ja enfadada.*) Si bè que vinga.
(*Tomaset surt per la escala de la esquerra.*)

ESCENA X.

FEDERICO, AGNETA.

FED. Voldria parlarte, Agneta;
pero parlarte formal.
AGN. Digas; per qué jo tambè
desitjo poder parlar,
que m' fa mòlt mal la ironía
que fins ara tu has gastat.
Cuita, digas.
FED. Aquí no.
per que pot baixar de dalt
tòn pare y voldria que
ningú poguès destorbarns'.
AGN. Sortirém si vols un xich.
FED. Com vulgas.
AGN. (*Cridant á la escala.*) Pare.
TOM. (*Responent de dalt.*) ¿Que hi ha?
AGN. Baixéu prompte. (*Girantse ab amarga recon-*

venció á Federico.) ¡Federico,
cuan crüel ab mi has estat!

FED. Calla, que baixa ton pare.

ESCENA XI.

FEDERICO, AGNETA *y* TOMASET *per la escala.*

TOM. *(Sortint.)* ¿Que vols, Agneta?
AGN. Un instant
sortim ab en Federico
fins á la sala de ball.
Quedéus' per si aquell tornaba.
TOM. ¿Que trigaréu?
AGN. No.
TOM. ¿Qui sab
si mentres tant m' arribava
á buscá' un xiquet de grá
per l' baqueta?
FED. ¿Y deixaréu
la casa sola?
TOM. ¡Aquí ray!
Sempre l' hi deixém. ¿Qui vols
que vinga á casa á robarns'?
¡Vaya un xasco se n' duria! *(Rient.)*
FED. ¿Anem? *(A Agneta.)*
AGN. Anèm. *(A son pare.)* Adeu siau.
TOM. Vatje, fins á la tornada.
FED. No trigarém á tornar.
(Al sortir la porta Agneta y Federico, crida Tomaset.)
TOM. Agneta.
AGN. ¿Que volèu, pare?
TOM. Duuten lo mocador gran,
que ja comensa á fer fresca.
¿Vols que te l' pujl á buscar?
AGN. No, pare; si tinch calor. *(Ab intenció anantsen.)*
TOM. Aixó es que t' bullen las sangs.
(Surten Federico y Agneta per lo fondo dreta.)

ESCENA XII.

TOMASET.

Es lo mateix que sa mare,
tan aixerideta y tan...
No estranyo no que en Badô
d' ella s' hage enamorát,
si jo mateix... cuand la veig
m' hi encanto. Tòts los posats
de la pobre Pepa, tè.
La boqueta... Aquèll mirar
tan graciòs... la cabellera...
los peuéts... ¡ Vamos, si m' cau
la baba cuand la contemplo
y me la miro embobát!
¿ Vés qué faria ¡ pobreta!
si en Badò per un exârt
no haguès atinát en ella?
¿ Vés que podria esperar?
¿ Quin era l' sèu pervenir?
Casarse ab un del sèu bras,
carregarse de familia,
per que ls' pobres, ja se sab,
dònan fruyts en abundancia,
y passar deu mil afanys:
en lloch qu' ara... cuand hi penso,
de content no sè l' que m' faig.
(*Recordant.*) Y ara m' recordo que habia
de fè' alguna cosa... ¡ y tal!
¡ y qu' era per en Badò!
¡ Vatúa!... ¡ Ah! ¡ Vamos, ja hi calg!
Tinch d' anà' á cá la *Tayona*
á buscarli palla y grá.
Ja sabia qu' era cosa
de en Badò. ¡ Bah, me n' hi vaig!
Deixam sortir per la eixida
que hi serè mes abiat.
(*Se n' va per la porta esquerra.*)

Digitized by Google

ESCENA XIII.

BADORET, PEPETA.

(Ab desapareixer Tomaset, queda la escena un moment sola; després se presentan en la porta del fondo, Badoret y Pepeta. Van vestits pobrement, mes no de una manera asquerosa; en sos semblants se veurán pintats lo cansanci y lo desfalliment. Tenen de **10** *á* **12** *anys.)*

BADÒ. ¡ Ave Maria ! *(Pausa.)* ¿ Qui hi ha
así ? *(Altre moment de pausa.)*
PEP. No respon ningú. *(Estranyada.)*
Torna á dirho.
BADÒ. Digau tú
ara.
PEP. ¡ Ave Maria !
BADÒ. *(Després d' una pauseta.)* ¡ Cá !
Tampoch responen.
PEP. Entrèm ;
pot ser que sigan á dalt.
BADÒ. Si ns' renyan... *(Ab temor.)*
PEP. No fém cap mal.
BADÒ Tens rahò ; ns' esperarém
que vingan. *(Entran.)*
PEP. *(Al veurer lo pa que hi haurá sobre la taula y mostrantlo ab fruició á Badoret.)*
¡ Mira, noy ; pá !...
BADÒ. ¡ Oy ! Mes no podém tocarne.
(Lo primer moviment será abalansarse al pá, mes luego repensantse diu lo segon.)
PEP. Si aquí ns' ne volguèssen darne...
BADÒ. ¿ Que mare de Dèu será
que no ns' ne dongan un xich.
PEP. ¡ Tinch una gana !...
BADÒ. (¡ Pobreta !)
PEP. ¿ Prenemne un bossi ?
BADÒ. *(Renyantla ab dulsura.)* ¡ Pepeta !

Escòlta bè lo que t' dich.
¿ Sabs lo que ns' deya la mare ?

Pep. Prou que recordármen vùy ;
mes, no hém menjat res d' abuy...

Badò. *(Recordant las parau las de sa mare.)*
Fills : ja que no teniu pare,
procurén á serne honrats
qu' ès la riquesa millor,
perque Dèu nostre senyor
es pare dels desgraciats
No toquéu rés de ningú,
perque desprès si ho sabia
Dèu, pot ser s' enfadaria.

Pep. ¿ Y ho sabria ?

Badò. Ben segur ;
Nostre senyor tòt ho sab.

Pep. ¿ Qui l' hi déu dir ?

Badò. Si es per tòt.

Pep. *(Ab ingenuitat.)* ¿ Y no s' embruta en lo llòt?

Badò. No.

Pep. *(Id.)* ¿ Y ahont déu teni' l' cap ?

Badò. Jo no ho sè. *(Arronsant las espatllas.)*

Pep. Estich mès cansada...

Badò. Ja pots seure' una miqueta.
(Fentla seurer en lo banch que hi ha al costat de la taula.)

Pep. Séu, tambè. *(Badoret s' assenta al sèu costat.)*

Badò. Mira, Pepeta ;
si, Dèu l' hage perdonada,
la mare ns' vegès aquí...

Pep. ; Oy ! y l' pare.

Badò. Tens rahò.

Pep. ¿ Que te n' recordas tú ?

Badò. No :
si èram xichs quand va morir.
De modo qu' ara t' sòch pare

Pep. ¿ Y jo mare ?...

Badò. No ; germana.

Pep. Mare... *(Insistint.)*

Badò. *(Deixantse convencer.)* Bueno: perqué mana

mes lo pare que la mare.
Ab aixó tu m' has de creurer
sempre que jo t' manarè.

PEP. Ja ho faig.

BADÒ. Sempre ho has de fer.

PEP. Si ja ho faig sempre.

BADÒ. Bè; á veurer
com sempre, sempre ho farás.
(Moment de pausa. Pepeta allarga lo bras per tocar lo pá.)

PEP. No vènen... deuhen sè' á fora.
Vés tenintlo aixi á la bora...
(Indicant de pendren una miqueta.)

BADÒ. *(Deturantlhi lo bras.)* No n' toquis.

PEP. No n' toco pas.

BADÒ. ¿Que no véus que si n' preniam
y la gent d' aqui ho sabian,
á l' hospici ns' portarian?
¿Vés d' alli com n' eixiriam?

PEP. *(Ab por y fástich.)* ¡Diu que menjan tall florit
y ratas cuitas per pá!

BADÒ. Y ns' hi volia portar
l' oncle. *(Recordantho ab indignació.)*

PEP. ¿Oy, que per xó hém fugit?

BADÒ. *(Ab ira cómica.)* En sent grans qu' ell será vèll...

PEP. *(Recordant.)* Encara m' sembla sentirlo...

BADÒ. *(Acabant.)* En contas de recullirlo
l' hi deixarém ficá' á n' èll.

PEP. *(Ab infantil candidesa.)*
¿En sent grands, que tindrém casa?

BADÒ. Si dóna; tothom ne tè.
Treballant jo y tu també...

PEP. Veurás com me darè brasa
per tenirho tòt bèn nét
y endressát. *(Los dos se deixan portar per las il-lusions que s' fan, y abandonan completament lo tó dolorit per pendrer lo joyós que convè al tros de escena.)*

BADÒ. Jo en lloch de anar
lo diumenje á passejar,

me cuidaré del hortet.
Pep. ¿Que hi tindrém arbres fruyters?
Badò. D' una pila de maneras.
Pep. Si, si: pomeras, pereras,
pruneras y abrecoquers.
¿May dirias que m' farè
en sen grand?... Gipò de seda.
Badò. ¡Déu costar mòlta moneda!
Pep. ¡Oh! com també n' guanyarè...
Tu t' farás vestit de panyo...
jo faldillas ab llasets...
Badò. ¿Y d' hònt treurém los cuartets?
Pep. Ja n' tindrém.
Badò. ¡Prou! si jo n' guanyo.
Pep. *(Coqueteria.)* Tu bótas... Jo bótas.
Badò. *(Deixantse portar per la ilusió.)* ¡Au!
Pep. Y l' diumenge ó per Nadal,
bèn arregladets com cal,
nos ne anirém á sarau:
y menjarém....
(Transició complerta. Al pensar en menjar, recorda que tè gana; Badoret queda ab lo cap baix pensant lo mateix. Pausa. Los dos tornan al tó trist del principi de la escena.) ¡Badoret!
tinch mès gana....! *(Molta tristura.)*
Badò. *(Ab amarg tristor.)* Esperat, dóna.
Pep. *(Plorant)* Es que la panxa m' ressona.
Badò. *(Consolantla.)* Bè; esperémnos un xiquet,
no trigarán á venir.
Pep. *(Plorant.)* ¡Mare mèva! ¡Tinch ganeta!
Badò. No ploris per Dèu, Pepeta,
per qué m' farás plorá' à mi.

ESCENA XIV.

BADORET, PEPETA y TOMASET *per la porta esquerra.*

Tom. ¡Hola! *(Al veurer los dos noys assentats.)*
Pep. *(Asustantse y fugint al altre costat.)* ¡Ay!
Badò. *(Fugint també al costat de ella.)* ¡Ay!

TOM. *(Estranyát.)* ¿Que féu aquí?
BADÒ. No n' hém tocát gèns encara.
TOM. ¿De qué? *(Sens comprénderlo.)*
BADÒ. De pá.
TOM. *(Estranyát.)* ¿De pá..?
PEP. Si.
per que tenim mólta gana.
TOM. ¿Y qui sòu?
BADÒ. Jo, en Badoret,
y ma germaneta qu' ara
plora, s' diu Pepa. Sòm sols;
no tenim pare ni mare
y venim á buscar feyna.
TOM. Bè; peró ara, ¿ahont estábau?
PEP. Estábam á casa l' oncle,
pero habém fugit de casa.
TOM. ¿Héu fugit de casa?
BADÒ. Si.
TOM. ¿Y per qué?
BADÒ. Per qué ns' pegaba.
PEP. Y que volia portarnos
á l' hospici.
TOM. Proba clara,
de que no féyau bondat.
BADÒ. Prou que n' fèyam. *(Ingenuitat.)*
TOM. *(Recelant.)* No m' énganyas.
PEP. Ja ns' podéu creurer.
TOM. Donchs, digam:
¿quin objecte motivaba
tal rigor?
BADÒ. Jo hos ho dirè.
La mare qu' era germana
del oncle, cuand va morir
fa set anys lo pobre pare,
va tornarne á casa d' èll
y l' hi feya de criada.
Ara la mare s' ha mort
fa tres mesos. *(Sentiment.)*
PEP. *(Amargura.)* ¡Pobre mare!
BADÒ. *(Refrenantse.)* Nosaltres fèya molt temps

que ja la vida ns' guanyábam.

Tom. ¡Vosaltres!... *(Ab estranyesa.)*

Pep. ¡Prou!

Tom. ¿Y que féyau?

Badò. Portábam menjá' á la frábica,
per que es lluny del poble, y las
treballadoras ns' dában
qui un ralet, qui dotze cuartos,
qui dos rals cada semmana.

Tom. ¿Y no anábau may á estudi?

Badò. L' oncle diu que costa massa...

Tom. ¿Que ès pobre?

Pep. No, que ès mòlt rich.

Badò. Si tè tres ó cuatre casas,
y terras...

Pep. *(Ab ponderació.)* Y mes diners...

Tom. *(Ap.)* Tanta avaricia m' estranya.
¡Vés aquets angels de Dèu!...
Lo mòn es un vall de llágrimas.

Badò. Ara, com no guanyém res,
per que s' ha parát la frábica,
l' oncle sempre está enfadát
y tot sovint nos maltracta.

Pep. Diu que si no trobém feyna,
per qué aixis èll gasta massa,
abiat se veurá obligát
á ficarnos á la casa
de l' hospici.

Badò. Per no anarhi
hém fugit fá una semmana,
per que diuhen que á l' hospici
en lloch de pá menjan ratas.

Tom. ¿Y sols per que no hi ha feyna
l' oncle hos pèga y hos maltracta?

Badò. Per xo sol.

Tom. *(Conmogut.)* ¿No m' engayéu?

Badò. No; miréu.
(Juntant los dos dits polsers en forma de creu y besantla. Pepeta fa lo mateix.)

Tom. *(Convensut que es veritat.)* ¡Pobre maynada!

¡Que pobre es la sórt del pobre
que guanya l' pá ab sas suadas!
¿Y hònt héu passát aquets dias?

BADÒ. De nit jëyam á la rasa,
y de dia per 'quets pobles
feyna y critat demanábam.

TOM. ¡Angels de Deu! ¿Y una má
no héu trobát en la desgracia,
que hos donguès amparo ó feyna?

PEP. Com que s' han parát las fábricas...

TOM. ¿Y abuy, hònt habéu dinát?

BADÒ. No hém menjat ré.

PEP. (*Recordant son desfalliment.*) Y tenim gana.

TOM. (*Estranyát.*) ¡Per que no habéu agafát
un tros de pá?...

BADÒ. No gosábam.

PEP. No ho ha volgut: ja l' hi deya...

TOM. ¿Y com ès que no gosábau?

BADÒ. Per que ès pecat pendrer rés
de ningú...

TOM. (*Conmogut fins al estrem, al veurer tanta honradés.*)
¡Pobre maynada!
Esperèume: luego vinch.
No hos tindréu de esperar gayre;
me n' vaig á buscar la noya,
per que ja sè ahont trobarla,
y ella hos fará una sopeta
que hos fassa passar la gana.
Desprès per qui per la vila
veurém de trobarvos casa:
(*Deixantse portar per l' entusiasme.*)
y sino, hos amparo jo,
si ningú al mòn vos ampara.
(*Transició.—Medita sobre la seva pòsició y lo que ha promés.*)
¡Mòn de monas!—La riquesa,
del pobre no véu las llágrimas;
las aixuga... qui no tè
mocador per aixugarlas.
(*Surt per lo fondo dreta, corrent.*)

ESCENA XV.

BADORET, PEPETA.

BADÒ. *(Content agafant á Pepeta per la mà.)*
¿Véus com sempre l' obrar bè,
porta en si sa recompensa?
Si haguèssem tocát rés, ara,
per pòr que no ns' dèssen llenya,
fugiríam; ¿y qui sab
si per una acciò tan lletja
hauriam trobát lo cástich
que sempre al dolent espera?...
En lloch qu' ara... aquest bon home
diu que ns' fará una sopeta,
y que aquí ns' ampararà
fins que ns' hage trobát feyna.
Ja caldrá que l' estimém...
¿Que l' estimarás, Pepeta?
PEP. Jo, mòlt: per qué si ns' recull,
será vritat lo que deya
la maré, que als que sòn bons,
Dèu Nostre Senyor may deixa.
BADÒ. ¡Vaya si es vritat! ¿Y que
per ventura tu no ho creyas?
PEP. *(Recordant ab sentiment los vuit dias passats.)*
Veya que èram tant pobrets...
que en cap part trobábam feyna...
que en vuit dias que fa abuy
no hém trobát qui ns' acullesca...
que casi bè ja dubtaba
de lo que la mare ns' deya.
BADÒ. *(Renyantla ab dulsura y ab infantil gravetat.)*
Las paraulas de la mare,
tèntlas sempre bèn presèntas:
' dubtar de èllas es pecát,
es duptar de Dèu, Pepeta,
y Dèu castiga, al que dubta

de la sèva Omnipotencia.

PEP. *(Adonantse de la porta de la eixida y correnthi.)*
Allí hi dèu haber la eixida:
mira quinas gallinetas...
¿Sortimhi un xich, Badoret?

BADÒ. Sortimhi mentres èlls vènen.
(Per los de la casa. Surten per la eixida.)

ESCENA XVI.

BADÒ *Entrant per la esquerra del fondo al poch rato*

Hola, trópa. *(Ab franquesa. Al veurer que ningú respon, diu.)* Serán dalt
pot ser. *(Cridant.)* ¡ Tomaset! ¡ Agneta!
¡ Cá, tampoch !¡ Ningú respon !
Deuhen sè' á pendrer la fresca.
(Estranyat.) ¿ Y han deixát la casa sola?
¡ M' agrada tanta franquesa !
(Rient y com qui atina en alguna cosa.)
Com que tènen poca cosa,
no tindrán pòr que ls' ho prengan.
(Transició.—Pausa.)
Bèn mirát faig un disbrát
de volguerm' casá' ab l' Agneta.
per qué, pobre y orgullósa,
no es gayre bona prebenda...
mès... m' agrada... y per un gust
arrostro las consecuencias.
Ademès... que ja veurém;
un cop puga dir que ès mèva;
si l' hi domino l' orgull
y la faig entrá' en vereda.
(Pausa.—Afirmat.)
Als quinze dias, será
mes manssa que cap ovella.

ESCENA XVII.

BADÓ, BADORET Y PEPETA *que entran per la porta de la eixida sens veurer al primer.*

BADÒ.	No póden trigá' á venir. *(Consolant á Pepeta.)*
PEP.	Noy, la gana ja m' aprèta... *(Plorosa.)*
BAD.	*(Al veurels.)* (¿ Ells aqui ?—; Bona l' hém fèta)
	(Ab véu terrible.) ¿ Que féu, vosaltres, aqui ?
PEP.	¡ Ay, l' oncle ! *(Arrupintse al costat de la taula.)*
BADÒ.	*(Fent lo mateix.)* Rés.
BAD.	Responéu. *(Ells callan.)*
	¡ Grandisims estrafalaris...
	aqui com dòs perdularis .. *(Aixeca l' látigo.)*
PEP.	*(Atemoritsada.)* Per mor de Dèu no ns' peguéu!
BADÒ.	*(Ab temor.)* Com que vòs nos váreu dir...
BAD.	¿Que hos vaig dir jo, grant bergant ?
BADÒ.	Que á casa, no treballant,
	no ns' podiau mantenir...
PEP.	Y ns' váreu amenassar
	que ns' duriau al hospici...
BAD.	Jo no apoyo may al vici,
	y es vici l' ganduiejar.
PEP.	Nosaltres no hi tenim culpa
	si la frábica ha parát.
	Si ns' haguèssen despatxát...
BAD.	¿ Encara busqueu disculpa...
	Arri sortiu al moment.
BADÒ.	Com que s' pot dir que ns' váu treurer,
	hém vingút aqui, per veurer
	si hi trobém acolliment.
BAD.	Pues si hos torno á trobá' aqui,
	ó bè á casa hos acostèu,
	qui ès lo vostre oncle sabrèu :
	vos recordaréu de mi.
PEP.	Si esperém...
BAD.	*(Enfadát.)* ¿ Altre vegada?
BADÒ.	Si ls' amos...
BAD.	*(Creixent lo enfado.)* ¡ Arri per vall !

Pep. *y* **Badò.** Si aquí ns' buscarán treball...
Bad. *(Ja en lo límit de son furor, va á pegar latigassos als noys. Estos fugen dant xiscles esgarrifosos topántse en la porta del fondo ab Federico, Agnetay Tomaset que presencian aquesta escena)* ¡ Reira de bét sagrada !

ESCENA XVIII.

DITS, TOMASET, AGNETA *y* FEDERICO *pel fondo dreta.*

Tom. ¿ Que tenin ?
Agn. ¿ Que ès lo que passa ?
Badò. ¡ Ay, deixéunos escapar,
si no l' òncle ns' matará.
Agn. Tom. *y* **Fed.** ¿ L' óncle ?
Pep. Si : si ns' amenassa
que si ns' torna á trobá' aquí,
nos ha de llevar la pèll.
Agn. ¿ Y hos ès òncle en Badò ?
Badò. Si.
Fed. *(Recordant lo que figura haberlhi dit Tomaset.)* ¡ Ell !
Tom. Vos los hi sòu òncle
Bad. *(Ab cinisme.)* Si.
¿ Que hi ha ?
Tom. *(Confós y pensatiu.)* Rés.
Bad. *(Als noys.)* Vosaltres fora.
Fed. *(A Badó.)* A poch á poch. No hos moguéu. *(Als noys.)*
(A Badó.) ¿ Y ab quin dret ara ls' manéu ?
Bad. Puch manarlos á tòt hora.
Fed. *(Indignat.)* Lo cor dur que sens conciencia
á uns infants per pobres llensa,
fènt àl Criadò' una ofensa,
pert lo dret á la obediencia.
Jo ls' amparo, y valdrá mès ;
de vos y vostre egoisme
sols apendrían cinisme,
de mi apendrán honradés.
Agn. *(Entusiasmada.)* Bè Federico : mòlt bè.

FED. ¿ Estás contenta ?
AGN. *(Abrassantlo.)* Sí, si.
TOM. *(Apart preveyent que ab aixó pot rómprerse lo casament.)*
¿ A véurer si haurém de dir
«de fè' un bè, mal ne pervé ?»
BAD *(A Agneta ab reprensió irónica.)*
¿ Sembla que rebs ab fruició
lo desaire que se m' dòna...
FED. Com l' Agneta es mòlt persona,
se n' ha d' alegrar, Badò.
AGN. ¿ Si m' alegra...? Ben segur.
Com no sòch cap miserable, *(Recalcát.)*
cuant veig ua acciò lloable,
la aprobo.
FED. *(Ab molt carinyo)* ¡ Agneta !
BAD. *(A Federico.)* ¿Y qui ets tu...
(¡ La ira mòn cor abrasa !)
que per tòt te estás ficant ?
FED. ¿Jo qui sòch...? Sòn germá gran,
qu' enfadát vos tréu de casa.
BAD. Fins que en Tomaset m' ho diga...
Jo m' hi assento. *(Després d' una pausa y mirantlo ab despreci.)*
FED. *(Al veurer la indiferencia de Badó.)*
¿ Bufonadas ?
AGN. ¡ Federico ! *(Conteníntlo al veurer que se l' hi vá á tirar sobre.)*
FED. *(Amenassantlo.)* A clatelladas
surtirá si á tant m' obliga.
AGN. ¡ Federico ! *(Interposantse.)*
TOM. *(Alarmát.)* ¡ Noy !
BAD. *(Ab sang freda.)* M' admira
qu' aixís se m' deixi insultar:
cuasi bè arribo á pensar
que aquí tothom me malmira.
TOM. Donchs t' enganyas bèn bè. *(Volgentho arreglar)*
BAD. *(Ab ironia.)* ¿ Si ?
TOM. Home, es clar. Aixó prou que s' véu.
AGN Pare, no hos precipitéu,

y deixeume parlá' á mi.
Badò, aqui teniu l' auèll
(Trayèntsel de la butxaca y tornantli.)
que jo per forsa aceptaba :
pè' l' pare m' sacrificaba,
pe' l' pare que s' vá fènt vèll:
¿ mès si á la vostre sang ara
(Asseyalant als noys què estan plorant amparáts de Federico.)
veig plorant ab desconsol,
com puch esperá' un consol
per la vellesa del pare?

TOM. *(Volguént cambiar la converssa.)*
Deixémho correr, Badò.

BAD. *(A Agneta ab fingida indiferencia.)*
Tu matelxa t' fas lo mal.

AGN. *(Ab ironia.)* Com teniu un bon caudal,
podéu triar mòlt millòr...

FED. ¡Guapo Agneta! *(Ab entusiasme.)*

TOM. *(Pera si desconcertát.)* ¡ Aixó m' apurá !

FED. Ja que á n' èll l' hi falta còr,
que veigi si ab tòt sòn or
pot comprar tanta ventura.
(Abrassant á Agneta y assenyalánt la porta á Badó)

BAD. Ja me n' vaig. *(Als noys.)* Veniu, vosaltres.

NÓYS. Ay, no, no. *(Amparantse de Federico y Agneta.)*

BAD. *(Pera si ab rabia.)* Ells ho pagarán.

NOYS. ¡ Per Dèu !

FED. D' aqui no eixirán
per qué s' quèdan ab nosaltres.
Nosaltres fent santament
los darém educació ;
¿que als darlau, vòs, Badò?
poch menjá' y mal tractament.

BAD. *(Amenassant.)* Cuand la justicia vindrá...
Veurém. *(Mitj anantsen.)*

PEP. BADÒ y AGN. *(Ab por.)* ¡ Ah !

FED. *(A Agneta.)* No tèmis, noya ;
sempre la justicia apoya
al que una obra bona fá.
(Desapareix Badó per lo fondo dreta.)

Digitized by Google

ESCENA ÚLTIMA.

Los precedents menos BADÒ.

BADÒ. ¿Com pagarvos may podrém,
lo interès que ns' héu mostrat?
(Ab tota la efusió de un cor plé de agrahiment.)
FED. Fent sempre forsa bondat.
AGN. Sènt bons minyons.
NOYS. *(Espurnantlos los ulls de alegria.)* Ja ho serém.
TOM. *(Que ha estat pensatiu separát á la dreta, creyent que sa filla ha perdut la ventura, diu ab dolor.)*
¡Qué pobre ès la sort del pobre!
La ditxa jamay ovira,
y fins tòt se l' hi capgira
cuand pensa fè' una bona obra.
FED. *(Coneixentli la intenció.)*
Aixó es parlar per demès;
qui obra bè sempre vegeta. *(Pauseta.)*
Si m' creyéu prou per l' Agneta,
podén anar pels papers
TOM. ¿De debó?
(Plorant de alegria y ab gran sorpresa.)
FED. Sí, Trempat, sí.
TOM. Aixó es ditxa verdadera. *(Abrassant als noys.)*
FED. Com ja tinch una carrera,
crech poderla mantenir.
(Girantse á Agneta y ab mólt amor.)
Si la ditxa es un tresor,
mon amor te la dará.
AGN. *(Ab tó que sols la actriz podrá comprendrer. Es lo primer espansiment de un amor mólts anys comprimit.)*
Si poguèsses penetrar
fins al fondo del mèu cor..,
TOM. *(Acostantse als dos promesos, abrassant als dos noyets.)*

Digitized by Google

Voldría... si no hos sab grèu,
ja que avuy tòt sòn venturas,
amparà' á aquestas criaturas.

AGN. *(Commoguda.)* ¡ Pobres angelets de Dèu !

FED. *(Ab espansió.)* Jo amparo als tendres infants.

AGN. *(Lo mateix.)* Ells la ditxa ns' han portát.
(Forman grupo deixant los noys al mitj.)

TOM. *(Ab magestat com benehint lo grupo.)*
Siga per sempre alabát
qui obra bè ab los sèus semblants.

(Los noyets agafadets de la má baixan fins al prosceni y diuhen ab mel-lancólica entonació al públich.)

PEP. Si á Dèu demostréu temensa,
vosaltres, á qui l' or sobra,
féu bè : que l' fè' una bòna obra
porta en si sa recompensa.
Si en lo tránsit per la vida,
de fam perdut, mort de frét,
trobéu algun orfanét,
donéuli prompte acullida.
Dirigíu sa inclinació;
no l' deixéu de vostre má ;
que recte s' pot fer pujar
mentres es tendre l' plansò.

BADÒ. *(Reprenentla y ab tó suplicant.)*
Feuho, no hos sápiga grèu;
que es la acció mès meritoria
per ser dignes de la gloria,
amparà' á uns ANGELS DE DEU.

FI.

BIBLIOTECA LUCCHESI PALLI
19426